

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemačijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek

: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petih vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnništvo naj se blagevolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Svetovna vojna.

Avstrija — Srbija.

Kako je prišel Belgrad v naše roke. Dne 30. novembra so napravile naše čete, podpirane z ognjem iz monitorjev, naskok na Ciganski otok, katerega so imeli Srbi. Ciganski otok leži sredi Save pod Belgradom. Pod otokom drži čez Savo železniški most, ki veže Zemun z Belgradom. Ta otok je tedaj zelo važna točka, ker so naši odtod nameravali napasti Belgrad. Srbska posadka otoka je bila potolčena ali pa ujeta. Od Obrenovca so začele proti Belgradu prodirati naše čete. Dne 2. decembra zjutraj so pritisnile naše čete po čolnih in po železnem mostu tudi od Donave in Save. Ko je solnce vzšlo, so bili naši že v Belgradu in so na konaku izobesili avstrijsko zastavo. Vojaki so peli po cestah cesarsko pesem. Belgrad prej po obstreljevanju ni trpel veliko, le tuintam je imela kaka hiša večje poškodbe.

V Belgradu se v javno življenje vrača red. Vojaški komando ima svoje prostore v konaku. Konjeniki patrolirajo noč in dan po ulicah. Med obleganjem je bilo v mestu še kakih 7000 prebivalcev, zdaj jih je okoli 5000. Vsa javna splotja so zasedena od vojaštva. Utrdne proti severu so Srbi pred odhodom iz trdnjave razdrli. Električna naprava in telefon zopet delujeta, električna razsvetljava že sveti po nekaterih ulicah, tudi električna železnica deloma že vozi po mestu. Zveza z Zemunom je gotova. Cene živilom niso pretirane. Avstrijci so gnali, preden so šli v mesto, pred seboj neko meščansko gardo. Poveljnik Frank je imel pred Kalimegdanom ganljiv govor.

Polk, ki je prvi vkorakal v srbsko prestolnico, je bil domači hrvaški karlovaški pešpolk. Njegov poveljnik je sporočil to vest hrvaškemu banu s sledečimi besedami: „V posebno čast mi je, da morem naznaniti Vaši Prevzvišenosti, da je od balkanskih sil 26. karlovaški črnovojniški pešpolk prvi zasedel glavno mesto kraljevine Srbije — Belgrad. — Kurelac, polkovnik, poveljnik 26. karlovaškega črnovojniškega pešpolka.“

Od bana Škerleca je dobil sledeči brzovojni odgovor: „Zahvaljujem se Vam najiskrenejše za ljubeznivo naznanilo. Iz vsega srca čestitam Vam in celemu junaškemu polku za prekrasen in časten uspeh. Ves hrvaški narod bo ponosen na to, da je ravno hrvaški polk prvi zasedel Belgrad ter je s tem ovenčal zmagonosne operacije naše hrabre armade v Srbiji. — Škerlec.“

General Sarković je bil imenovan za vojaškega guvernerja novopridobljenih krajev Srbije. Prideljeni so mu upravni in justični uradniki, ki so deloma Hrvati, deloma Ogrji, ki znajo hrvaško. Uprava se vrši v hrvaškem jeziku.

One srbske čete, ki so krile umikanje srbske armade, so južno od Arangjelovca pri Jasenici, kjer je hribovit kraj, z vso silo napadle avstrijsko vojsko.

Pri Arandjelovcu in Milanovcu so bili napravili Srbi silovit naskok. Naše čete so se na novo grupirale, Srbi so jih hoteli pri tem motiti, pa so bili zavrženi in so imeli občutne izgube.

Južno od Belgrada naši napredujejo in so vjeli 400 mož in 14 častnikov.

Iz Rusije bodo Srbi težko več dobivali pomoč, ker je Donava zamrznila in sta se morali dve ruski ladji z municijo vrniti, ena je pa ostala v ledu.

Srbija je dobila novo ministristvo, obstoječe iz vseh strank, razen liberalne in socialno-demokratske. Predsedstvo je obdržal Pasić, vojni minister postane polkovnik Bojović.

Avstrija — Rusija.

Rusi zelo pritiskajo na naše čete v Bukovini. Hočejo jih prisiliti, da bi se umaknile čez Karpate. Avstrijske čete svoje postojanke hrabro branijo, a Rusom olajšujejo zamrznjene reke transport njihovih čet. V gorovjih je zelo veliko snega, mraz je silen.

Rusi so hoteli obiti avstrijsko vojsko pri Crnovicah, a polkovnik Fischer se je pravočasno umaknil v gore in ruska obkolitev se je izjalovila.

V Crnovicah se prebivalcem pod rusko vlado slabo godi. Posebno židje morajo veliko pretrpeti.

V Karpate so Rusi vrgli večke čete in so bili ondi hudi boji. Sprva so bile bitke le s prednjimi ruskimi stražami in se je mislilo, ko so jih premagali, da so že vsi Rusi odpodeni z ogrske zemlje. Zadej v dolinah so pa stale bolj močne ruske armade. Poročnik Kosaczki je po 26 urnem maršu prihitel z štirimi stotnjami našim na pomoč, vrgel Ruse nazaj in jih mnogo vjel.

V Zemlinu na Ogrskem je vpostavljen zopet red. Požgana elektrarna in 40 hiš spominja na kratkotrajno bivanje Rusov v tem kraju. Delovanje ogrskih oblasti in brzovanja se je zopet pričelo. — Rusi so pobrali tudi vsa živila in razdrli pri odhodu za seboj železniški most čez reko Kosuk.

Župan v Košicah na Ogrskem je nabil po zidovih razglas, da naj se ljudje, ki so iz strahu pred Rusi do tja pribežali, zopet začnejo vračati, ker je nevarnost minula. Rusi se vračajo iz saroškega in zemplinskega komitata proti meji in vlaki že vozijo do Koškozca nad Homonno.

Rusi so hoteli obiti pri Krakovem naše čete pa jim je izpodletelo. Uprle so se Rusom tukaj tudi na pomoč došle nemške čete. V Krakov se je razlegalo strahovito gromenje topov. Ruse je ta poizkus stal najprej 2200 vjetnikov. Dne 7. decembra so se boji vzhodno od Krakova nadaljevali. Naši so prepodili Ruse iz utrjenih postojank v krajih Dobčice-Vjelička. Vdrugo je bilo vjetih 5000 Rusov, med njimi 27 častnikov ter zaplenjenih 16 topov in več voz streliva. V Vjelički so znane velikanske jame, kjer se koplje kamnena sol.

V bojih pri Krakovu so prišli Rusi tako blizu mesta, da so že prišli v dotiko z ognjem iz trdnjave. Pri Vjelički so imeli Rusi utrjene postojanke, pa so jih morali zapustiti. Bilo je Rusov ondi biizu 200.000 mož.

Nemci in Avstrijci so združili močne armade pri Lodzu, kjer se bije velikanska, za vso vojno odločilna bitka. Rusi so bili primorani umakniti se in zapustiti Lodz, ki leži v središču bojev. Obojno rusko krilo je s tem prišlo v neprijeten položaj. Naši imajo to ugodnost, katere Rusi nimajo, da lahko ob vojni črti za fronto premikajo čete po železnicah, na ruski strani so pa železnice razdrte.

Padel je pri Lodzu ruski dragonski ritmojster princ Nikolaj Radziwill, ki je bil rojen na Dunaju.

Dva avstrijska zrakoplovca, Losenczy in Wierzejski, sta 30. novembra obstreljevala neki ruski acroplan, ki je bil zadet in je padel na tla.

Nemčija — Rusija.

Pri Lodzu se je bilo Rusom posrečilo, da so dva nemška zbora zajeli. General Mackensen pa je na duhovit način pretrgal to zanjko in zavzel, ko se je osvobodil ruskega obkoljenja, tudi mesto Lodz. Rusi dolže svojega generala Rennenkampfa, da je bil kriv tega nemškega uspeha, ker je s svojimi četami dva dni prekasno prišel, da bi bil obroč okoli Nemcev izpopolnil. Rusi so Rennenkampfa zaprli.

Lodz je veliko industrijsko mesto. Samih Nemcev prebiva ondi okoli 130.000. Vsi lastniki tovarn so Nemci.

Ruska vojska je v bojih pri Lodzu strahovito trpela. Prišlo je do spopadov z bodali.

Od Lodza so se Rusi začeli naglo umikati proti Varšavi. Nemci grede za njimi. Ta bitka pri Lodzu je bila silno krvava, pa je imela lep uspeh, ker je prodrla rusko središče.

Rusi so poizkušali priti z južnega Poljskega na pomoč svojim ogroženim armadam na severno Poljsko. Ta ruski poizkus so pa preprečili napadi avstroogrskih in nemških armad južnovzhodno od Petrikova. Rusi so se umaknili. Boji pa še niso končani.

Nemški cesar je hotel iz Berlina zopet oditi na bojišče, pa je obolel za bronhijalnim vnetjem. Vsprejema pa vkljub temu od načelnika generalnega štaba poročila o stanju vojske.

Nemčija v bojih na zapadu.

Nemške čete na Belgijskem cenijo na 700.000 mož. Približno toliko jih imajo tudi združeni Francozi, Angleži in Belgijci.

Belgijska armada šteje še 160.000 mož.

Na Flandernskem so povodnji, kar napravlja premikanju vojaštva velike težave.

Francozi so vpoklicali pod orožje tudi letnik 1916. Novačenja se vrše brez zdravniške preiskave.

Ker pa francoska armada že kopni, si francoska in angleška vlada veliko prizadevata, da bi izvabili Japonce na evropsko bojišče, in sta pripravljene Japoncem to pomoč drago plačati.

Francozi Nemce neprestano ljuto napadajo, a ti vse napade odbijajo, zato se položaj ne izpreminja z naglico.

Reims, ki ga Nemci že dolgo obstreljujejo, je strašno opustošen in razrušen. Tudi slavna katedralna cerkev je zelo poškodovana.

Poroča se, da so Francozi trdnjavo Belfort silno močno utrdili. Obrambna črta sega trdo do nemške meje.

Pred Verdunom stoji 200.000 Nemcev. Verdun še ni popolnoma oblegan. Nemci so od trdnjave še 20 milj oddaljeni.

Angleški listi poročajo, da Ostende gori. Ne ve se, če je požar nastal vsled obstreljevanja, ali kako drugače.

Vojni lazaret v Lillu je pogorel. Zgorel ni nihče. Zažgala je zlobna roka.

Pri Vavennesu so dne 6. decembra vzeli neko francosko opirališče. Večji del posadke je padel. Vjetih je bilo 150 mož in nekaj častnikov. Pri Nancyju je bil francoski napad dne 7. decembra odbit.

Francosko vojno brodovje, o katerem ničesar ne slišimo, zagovarjajo Francozi, češ da je storilo

že s tem zelo veliko, ker je preprečilo v družbi z angleškimi brodovjem vrnitev pol milijona avstrijskih in nemških vojaških obvezancev iz Amerike. Francozi pravijo, da jih velja vojska vsak dan okoli 30 milijonov. To bi znašalo od začetka vojne do zdaj okoli 4 milijarde.

Nemčija — Angleška.

Angleži imajo dozdej v svoji armadi, ki so jo poslali Francozom in Belgijcem na pomoč, velikanske izgube. Zdi se, da so njihove čete, ki so jih imeli začetkom vojne na razpolago, že docela izčrpane; postale so deloma žrtev strahovitega nemškega orožja, deloma so od sovražnika vjete, druge pa zelo izmučene. Vodstvo teh čet želi, da se zamaše velikanske vrzeli v fronti s četami nove, šele za silo izvežbane armade, ker so tudi rezerve prvotne armade že docela pošle. Angleški list „Times“ poroča, da ima angleška armada 84.000 mož izgube. Začetkom vojske pa se je bahal Lord Kitchener, da bo nastopil z novo armado šele tedaj, ko se bodo vse druge armade že uničile in da bo tako s to armado odločil zmago Anglije. Zdaj pa je videti, da bo ta njegov up le žalostno mašilo strašnih lukenj, ki zijajo v angleških četah.

Rusija — Turčija.

Blizu Batuma so Turki premagali rusko četo in vzeli en top, nekaj bomb in streliva. Nadalje so Turki zasedli mesto Savčbulak, rusko opiralnišče, 70 km od meje, ležeče v Perziji.

Italija — Nemčija.

Zastopnik Nemčije v Rimu. Usoda je hotela, da igra Italija v sedanji svetovni borbi zelo važno vlogo. Njeno prijateljstvo je kakor jeziček na tehtnici: kamor se nagne, tam je odvagano. Nemčija to dobro čuti. Ona ima velikanski interes na tem, da Italija ne nastopi niti proti Avstriji niti proti Nemčiji ali Turčiji. Enake važnosti je pa tudi njeno obnašanje proti trojnemu sporazumu: čim bolj pristržno je, tem neugodnejše za Nemčijo. Zaradi teh važnih razmer je poslala Nemčija svojega prejšnjega državnega tajnika, kneza Bülowa, za poslanika v Rim. To je mož, ki ga v sedanjem času ni mogla postaviti na primernejše mesto. Knez Bülow je v Rimu dobro znan, ima tam velik ugled, je rimski meščan, njegova soproga je Italijanka. Bil je že pred leti v Rimu nemški poslanik in tedaj je dobro opazoval, kako se tam mreže pletejo. Sedanji laški zunanji minister je njegov osebni in politični prijatelj. Bülow dobro pozna laške razmere, vse ugledne politike in diplomate, znamenite časnikarje in tudi poslanike nam sovražnih držav iz onih časov, ko so še složno sedeli pri eni mizi. Lahko se spozna velika važnost in vrednost teh lastnosti poslanikovih v sedanjem času, ko mora

znati poslanik pridobiti si vse one, ki imajo kak vpliv na državno politiko.

Tudi naši sovražniki so hitro izpregledali, kaj je Nemčija storila, in so vsi nevoljni.

Italija.

Po časopisih je čitati mnogo razprav o govoru italijanskega ministrskega predsednika v zbornici. Glavna točka govora je bila ta, da za sedaj Italija na vsak način ostane nevtralna, da pa ne bode rok križem držala, kadar bo prišel čas za razdelitev vojnega plena, ampak bode takrat odločno branila svoje koristi.

V Tripolisu je buknil upor. Italijanska posadka se je morala umakniti pred uporniki. Italija pripravlja za Tripolis ekspedicijo 50.000 vojakov.

Rusija.

Grof Bobrinski, upravitelj Galicije, zasedene od Rusov, ni umrl, kakor se je poročalo.

Rusko notranje ministrstvo je izdalo ostrejšo naredbo zaradi avstrijskih in nemških vjetnikov, ker so baje nekateri preveliko prostost izrabljali in postali ošabni.

Naučni minister Casso je bil vsled raka operiran in je umrl.

Romunija.

Ruska vlada je zahtevala od Romunije, da naj ji dovoli prevoz ruskih čet in streliva skoz Romunijo. Romunija ni ustregla. Ustavila je pa Romunija tudi prevoz vojnega materijala za Bolgarijo.

Bolgarija.

Ker hoče Rusija novo balkansko zvezo s tem omogočiti, da dobi Bolgarija teritorialno odškodnino od Srbije in Grčije, nakar bi bila Bolgarija pripravljena, da se tej zvezi pridruži, so grški listi v Atenah ostro nastopili proti temu, da bi prepustila Grčija macedonsko-bolgarsko ozemlje Bolgariji. (Tu gre za tisto ozemlje, ki so ga osvojili Grki v 3. balkanski vojni.)

Turčija.

Ob priliki zavzetja Belgrada je turški sultan brzojavno čestital našemu cesarju.

Turčija — Angleška.

V boju z Angleži ob Sueškem prekopu so Turki zmagali. Kar nekateri trdijo, da bi bili zapustili Turki Sinajski polotok, ni res, kajti zgornja vest kaže, da so bili Angleži premagani.

V Smirni (maloazijsko trgovsko mesto) so zaplenile turške oblasti 9 lokomotiv, 300 železniških voz in 15.000 vreč moke, namenjenih za Anglijo.

Dardanele.

Veliko angleško-francosko brodovje je prišlo pred Dardanele. Turški podmorski čolni in tor-

pedovke križarijo pred Dardanelami. Močni metalci svetlobe razsvetljujejo s turških utrd Dardanele vse noči.

Egiptet.

Poglavar senuškega rodu je nameraval napasti s svojimi vojaki Angleže v Egiptu. Ti pa se pogajajo z njim, naj odstopi od svoje namere, za kar postane egiptovski podkralj.

Belgija.

Čete belgijske armade, ki so se umaknile pred Nemci na nizozemska tla, so Nizozemci razorožili in zaprli. Zdaj pa poročajo, da so se Belgijci uprli, vsled česar so morali rabiti Nizozemci proti njim orožje. Bilo je pri tem 5 Belgijcev ubitih, 6 pa ranjenih. Upora se še ni posrečilo čisto zatreti, dasi so prišle še druge čete Nizozemcev na pomoč.

Nizozemska.

Nizozemska vlada je sklenila, da vpokliče pod orožje rezerviste do 40. leta. Armada bo štela 300.000 mož.

Burska vstaja.

Angleži pravijo, da so vjeli že več voditeljev Burov in da bodo burske upornike zlahka ukrotili. Vstaškega voditelja Deveta so Angleži po dolgem zasledovanju vjeli.

Afganistan.

Emir v Afganistanu je s 100.000 možmi in 135 topovi odrinil proti jugu nad Angleže.

Albanija.

V Albaniji je proglašena sveta vojna in Essad paša je bil pozvan, da naj se ne bojuje kot Mohamedan proti Turkom, ampak proti Srbom.

Japonska.

Cesar je ob otvoritvi parlamenta v Tokiu izjavil, da je prijateljstvo z Angleško, Francosko in Rusijo vedno pristrčnejše in da velika vojna še ne bo končana.

Iz Tokija poročajo, da so naročili Rusi v japonskih tovarnah za orožje 48 baterij (to je 384 topov).

Od ravnotam se poroča, da se je zgodila v Hokkaidu na Japonskem strašna nesreča v rudniku. 437 ljudi je mrtvih.

Sv. oče želi premirja o božiču. Papež Benedikt XV. je prosil države, ki stoje v vojni, da naj vsaj za božič sklenejo entedensko premirje.

Rusija je po lukah uničena. Luko v Libavi zaprle nemške ladje, luki v Arhangelsku in v Vladivostoku sta zamrznjeni, Dardanele so zaprte. Tako je Rusiji okoli in okoli narejena

PODLISTEK.

Iz ptičjega življenja.

(Iz češčine priredil V. Hybášek.)

5. Kanarček.

(Dalje.)

Iz trnov so bile sestavljene črke in iz trnov je bil narejen tudi podpis: „Križeva Cesta“, razredna učiteljica.“

„Križeva Cesta“! ponavljal sem sam pri sebi — „ali je to samo igrača, slučajna muha, ali kaj?“ in šele sedaj sem se zamislil nad tem imenom, s katerim katoliška liturgika (obredoslovje) imenuje tako tragičen (žaloben) dogodek. Šum otrok, ki niso imeli dela, me je prebudil iz mojih misli, a čudno ime nove učiteljice mi ni šlo iz glave.

Gledal sem jo od tega trenutka kot uganko. Stala je vselej enako kadarkoli sem prišel, pred klopmi, v svoji črni obleki brez vseh okraskov; nežne roke — brez prstanov — so držale knjigo, krasna glava je bila vpognjena nazaj in na pobledeh ustnicah je sedel komaj viden žalosten nasmeh. Samo oči, velike, modre njene oči — zdelo se mi je včasih — da se kopljejo pogostoma v solzah . . .

„Je nenavadno korektna, toda ponosna — visoka“ — potožil je nekoč gospod vodja.

„Je prevzetna, sama za-se — ljudi se ogiblje“, je priložil učitelj . . .

„Bojim se ljudi“, rekla mi je enkrat, ko sem jo dobrohotno spomnil na njeno samotarstvo —

*) Križeva cesta = Križev pot.

„morebiti so dobri in neškodljivi, morebiti pa . . .“ Sklonila je le svojo glavo k prsim. Čez trenotek je začela vnovič: „Je mnogo strupenih plazilcev, toda niso strupeni vsi. Nekatera kača piči in zastrupi, druga pa samo piha brez škode. Toda za tega, ki jih ne pozna, je najbolje, ako se varuje vseh — vseh . . .“

Videl sem, da je njena duša zastrupljena, božna, ranjena, in njene rane, da niso obvezane . . . Vedel sem, da so moje roke preveč okorne, da bi se smele dotakniti teh ran, njena duša, da je preveč nežna za navadno obvezo priproste tolažbe. Molčal sem. Tedni so potekali, bližal se je že advent. Hladna, megljena jesen je obteževala delo na polju. Le z največjo silo so spravili kmetje sladkorno peso in z razmočenega polja so se preselili odrasli v svoje bajte, njihovi otroci pa — v šole. Razredi so se napolnili, prazni prostori v klopih so se zasedli. Toda ne zadolgo. Začetkom decembra so se zopet pokazale vrzeli v otroških vrstah.

„Kaj pa je Žabkarju, Rihtarjevi, Železniku?“ vprašal sem otroke.

„Bolni so“, odgovarjali so otroci. „Kaj jim je?“ — Niso še znali povedati. A že drugo uro so rekli vsi: „Imajo škrlatinko, gospod doktor je rekel.“ — Vsak dan so naznanjali nove slučaje. Gospod vodja je sporočil to krajnemu šolskemu svetu in ta naprej okrajnemu zdravniku . . .

Veliko dni je trajalo, predno je prišlo uradno poročilo do zadnje instance — toda nalezljiva morilka ni čakala. Kakor da bi se ogibala nalašč

odračenih, je napadla najbolj najmanjše otroke — v prvem razredu.

„No, do božiča bomo že kako potrpeli. Saj manjka le še nekaj dni — ni vredno, da bi zapirali šolo. S to rečjo je takoj polno dela — dopisovanje, pošiljanje izkazov, komisije, razkuževanje“ . . . menil je gospod župan in najbrž ni poročil šolskega vodstva pošiljal nikamor naprej.

Otroci so umirali — doma so se premetavali v vročnici — nekateri so prišli zopet v šolo, ko se jim je še po vsem telesu lupila koža — dokler ni okrožni zdravnik sam na lastno odgovornost ukazal tri dni pred božičem zapreti šolo. Od tega je ravno danes eno leto. Zunaj je tulil veter in ostre snežne igle so kljuvale na okno, ko trdi krempljčki ptice — roparice. Krog devete ure pride po me cerkvenik: „Gospod, prišli so s sanmi — treba se bo peljati v Malkov k bolniku.“

Župnik je prenehal . . . Tudi v kletki je nehal kanarček zobati belo kokco trdega sladkorja, ki je bila zasajena med dve žici, sklonil je glavo, kakor da tudi on posluša, ko je župnik čez trenotek pripovedoval dalje:

„Šel sem rad. Bilo mi je tesno v župnišću — bil sem kar najbolje razpoložen za tako resno opravilo. „Samo povejte mi, kdo je bolan — kam se peljemo?“ — in hitro sem oblačil talar. „Tista nova učiteljica.“ — „Katera?“ sem hitro povprašal. — „Tista neomožena — ki stanuje v sobici pri Kozakovih.“ „Gospodična Križeva?“ — in mučna slutnja mi je stisnila srce.

(Dalje.)

ograja, da se nikamor geniti ne more. Uvoz in izvoz iz te velike države sta prenehala. Če si Rusija želi dobiti duška in prebiti Dardanele, je to z njenega stališča umljivo, ker je to njen življenjski interes. To je vzrok vojni med Rusijo in Turčijo. Rusija je vpoklicala vse letnike črne vojske, kar dokazuje, da se ji gre za življenje in smrt.

Vodstvo nemške vojske. Načelnik nemškega generalnega štaba Moltke je odstopil. Njegov naslednik je postal bivši vojni minister pl. Falkenhayn.

NOVIČAR.

Imenovanje. Avstrijski nadvojvoda Karol Franc Jožef je bil od nemškega cesarja imenovan za šefa huzarskega polka št. 11 in baron Conrad Hötzendorf za šefa 5. gardnega pešpolka.

Grofica Lonyay. Bivša žena avstrijskega cesarjeviča Rudolfa, sedaj se imenuje ta gospa grofinja Lonyay, je uredila v Orošvanu na Ogrskem bolnico za 50 ranjenih vojakov. V tej bolnici streže grofinja že ves čas vojne vneto in požrtvovalno svojim bolnikom. Imenujejo jo „sestra Stefanijo“. Pomagata ji dva zdravnika, nekaj usmiljenk in strežnic, a vsi jo ljubijo zaradi njenega dobrega srca in njene ljubeznivosti, s katero osrečuje bolnike.

Umrli je dne 8. t. m. na Dunaju bivši kranjski deželni predsednik, Viktor baron Hein.

Zagrebski nadškof dr. Bauer je postal ekselencenca, ker mu je cesar podelil čast tajnega svetnika.

50.000 kron je daroval avstrijski cesar turškemu „Rdečemu polumesecu“.

Trije principi ranjeni. Princi Henrik, Alfred in Ferdinand Liechtensteinski so bili v vojni vsi trije ranjeni.

Za bolj močno nemško cesarstvo. Nemški državni kancler Bethmann-Hollweg je izjavil te dni v zbornici, da bo vojna trajala toliko časa, dokler ne bo z zadnjim dihom in zadnjo kapljo krvi dobljena popolna zmaga, da bodo potem prihodnji rodovi nemškega ljudstva imeli bolj močno in varno nemško cesarstvo.

Vest o padcu Belgrada se je v Budimpešti raznesla še isti dan. B le so velikanske demonstracije. Tiszovo stanovanje je bilo razsvetljeno in okrašeno z avstrijskimi, ogrskimi, nemškimi in turškimi zastavami.

Principa in Cabrinovića so prepeljali iz Sarajeva na Dunaj, od koder ju odpošljejo v kaznilnico. Princip ima še vedno na ustnicah zaničljiv smeh. Ko so mu povedali, da je Belgrad padel, ni hotel verjeti. Še-le, ko so mu to dokazali z nekim srbskim listom, je začel besneti in se valjati po tleh, da so ga komaj ukrotili.

«**Narodni Listy**» v Pragi so nehali izhajati. Odgovornega urednika so zaprli.

Dunaj še vedno ponočuje. Pri Dunajčanih se razuzdanost vkjub hudi vojni še ni unesla. Veliko nočnih lokalov je vso noč odprtih. Mnogo dunajskih gospa je prosilo policijo, da naj ta ponočna razveselišča že vendar da zapreti.

V Thalerhofu pri Gradcu so že umrli štirje rusinski duhovniki, ki so bivali v ondotnih barakah. Več je bolnih.

Fižol v Ljubljani. V Ljubljani je bilo v raznih zalogah pripravljenega okoli 30 vagonov fižola, ki je bil na Kranjskem pokupljen in namenjen na Ogrsko. Deželna vlada je pa ljubljanski mestni občini dovolila, da je ta fižol zaplenila. Gospodinje so se oglasile takoj v velikem številu za nakup fižola. Gorenjci so mnogo tega fižola prodali v Ljubljano.

Rešena. Kapelan V. Razgoršek in vetrinjski župnik Iv. Snedič sta bila pri graški divizijski sodnji tožena veleizdaje in zaprta. Zdaj sta bila oproščena in se je dokazalo, da sta popolnoma nedolžna. Obrekovanje jima je napravilo vnebovpijočo krivico.

S Šenturške Gore. Tudi Šenturšani so pokazali ob slavlju 66 letnega vladanja presvetlega našega cesarja svojo globoko vdanost in iskreno ljubezen do visoke vladarske hiše. Po sv. maši in zahvalni pesmi je bil v jako primerno ozaljšani šolski sobi slavnostni govor učiteljice M. Sajovčeve. Vznesenim besedam gospoda župnika je sledila cesarska pesem, ki so jo cerkveni pevci zapeli prav lepo. Med navdušenimi „slava“ klici naših šolarjev pa so odmevali pred šolo krepki strelji iz pušk šestnajstih naših planinskih lovcev in pričali dolincem o zvestobi in ljubezni Šenturšanov do premilega vladarja.

Po več sinov v vojni imajo: Matevž Lotrič v Dražgošah ima v vojni pet sinov in enega zeta, pet sinov ima ondi tudi Anton Peterca v Bizoviku.

Francozi na boljši poti. V Zossenu na Brandenburškem je 20.000 vjetih Francozov. O vseh svetih jih je 1200 prejelo sv. obhajilo.

Dvojni zvezek Vestnika Slovenske Krščansko-socialne Zveze izide v kratkem z jako zanimivo vsebino. Vestnik bi moral imeti vsak društveni organizator, sploh vsak, ki se zanima za javno življenje. Vestnik bo poslan samo onim našim organizatorjem, ki plačajo 3 K. Naročila naj se pošiljajo Slovenski Krščansko-socialni Zvezi v Ljubljani.

Ranjenci v Ljubljani. Te dni so v Ljubljano pripejajali nad 1200 ranjencev.

Na južnem bojišču sta bila ranjena: poročnik Potokar, uradni kranjskega deželnega odbora, in Val. Oblak, revizor „Zadružne zveze“.

Novi topiči. Topič je narejen iz železne pločevine in tehta le 8 kg. Z njim se lahko izstreljujejo velike ročne granate, in sicer brez poka, na 400 m daljave. Take topiče so rabili že v zadnjih balkanskih vojnah in sedaj so se jih poprijeli tudi Nemci.

Visoka plima je na Norveškem nastopila dva metra nad normalno stanje in je naredila veliko milijonov škode. Več ladjic se je ponesrečilo.

Preganjanje katoličanov v Mehiki. Portugalsko vlado prekaša v nasilnostih proti katoliški cerkvi nova vlada v Mehiki. Oblastvo je v Mehiki prepovedalo ljudem hoditi k spovedi. Duhovni ne smejo drugače maševati, kakor v nedeljah. Samostani so vsi zaprti. Svetih podob, križev in verskih znakov ne sme nihče postaviti javno. Več duhovnov, ki se niso udali novim ukazom, so vrgli v ječe, 70 let starega škofa so pa obsodili na prisilno delo. Takó je bilo tudi v prvih časih krščanstva. Cerkev je zmagala. Kri mučenikov je bila seme kristjanov. — Novi predsednik Mehike je bil pred šestimi leti za natakarja v neki kavarni na Španskem.

Pijanstvo na Ruskem. Pred nekoliko leti je bilo pijanstvo na Ruskem še grozno hudo. Zdaj se je obrnilo. Država je zelo omejila uživanje alkoholnih pijač. Še celo čaj se zdaj po navadi pije brez alkohola. Sinoda je pa ustanovila poseben treznostni praznik, ki je dne 29. avgusta. Ta dan se prirejajo cerkvene zbirke za boj proti pijanstvu. Po božji službi se delijo med ljudstvo brošure, slike in letaki proti pijanstvu.

Ali se bo živina kaj podražila? Pšenica je draga, ker jo je treba uvažati v Avstrijo poprečno 3-16 milijone meterskih centov na leto. Zdaj so meje zaprte, zato je draga, ker se uvažati ne more. Tudi koruza je v ceni poskočila, ker se koruza k nam večinoma uvažuje iz Romunije. Ta dežela je sicer nevtralna, pa je vendar nekako ustavila izvoz koruze. Mesa nam pa ne bo zmanjkalo. Govejega mesa se je v zadnjih letih izvozilo po 50.000 meterskih centov na leto. Vsega mesovja se na leto okoli 100.000 meterskih centov več izvozi kot uvozi. Ni se nam tedaj treba bati lakote in velike draginje, če bodo le ljudje pridelke pametno uživali. Nekoliko bo pač vplivala na naše cene Nemčija, ki ima milijone industrijskih delavcev in je treba za nje uvažati mnogo živil. Sicer je bila pa Nemčija za vojno pripravljena tudi glede živil. Cena mesu tedaj ne pojde posebno visoko.

Kmetovalci, pazite na krompir! Letos so kmetje, ki niso krompirja precej prodali, napravili dobro kupčijo. Še nikoli ni bil krompir tako drag, kakor je zdaj. Terno je tedaj zadel, kdor je spomladi sadil veliko krompirja. Kaže se, da bo ta sadež, ki je postal glavni živež Evrope, tudi prihodnje leto visoko cenjen. Kmetovalci bodo tedaj prav storili, če bodo prihodnjo pomlad sadili veliko krompirja. Zato je treba posebno na to paziti, da bode krompir dobro prezimil. Krompir za seme bo spomladi drag. Modro bo storil tisti, ki bo sadil precej zgodnjega krompirja, da bo kmalu kaj jesti, četudi pozni krompir daje boljši pridelek. Za krompir ne moremo Boga dovolj zahvaliti: s pridelovanjem je primeroma malo truda, vsak dan je na krompir mizi, pa še lepe kronce prinaša.

Razglas. Čujejo se pritožbe, da pridržite letos mlinarji za zmlitev neprimerno visok odstotek žita kot plačilo. Ker po sedanjem stanju zakonodaje ni dopustno, da bi oblast določila pristojbino za zmlitev, je občinstvo v prvi vrsti navezano na samopomoč. V to svrhu je priporočati, da se že pred oddajo žita v mlin najnatančneje pogodi glede višine plačila za zmlitev. Edinstven nastop kmečkih posestnikov bo mlinarje gotovo prisilil, da bodo odstopili od svojih pretiranih zahtev. Pri tem se opozarja na § 4 ces. naredbe z dne 12. oktobra 1914 št. 275 drž. zak. o odušitvu s pripombo, da je slučajne odušitve zahtev posameznih mlinarjev v svrhu kaznovanja naznaniti pristojnemu sodišču. C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 3. decembra 1914.

Razglas. V naši državi delujoče inozemske zavarovalne družbe sovražnih držav stavile so se glasom ukaza c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 20. 11. 1914 št. 43777 pod strožje državno nadzorstvo, potom katerega se je dosseglo, da je izpolnitev od teh družb prevzetih dolžnosti zasigurana in da se je posebno glede

družbe „North British and Mercantile Insurance Company“ ugotovila popolna varnost za izpolnitev od družbe prevzetih dolžnosti, tako, da je vsako vznemirjenje glede tega neutemeljeno. C. kr. okr. glavarstvo v Kranju, dne 3. dec. 1914.

Razglas. Lov krajevne občine Križe se bode dne 2. januarja 1915 ob 11. uri dopoldne na uradnem dnevu v občinski pisarni v Trziču potom javne dražbe v zakup oddal za dobo pet let t. j. od 1. marca 1915 do 29. februarja 1920. Zakupni in dražbeni pogoji se lahko vpogledajo pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Kranju med navadnimi uradnimi urami. C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 5. decembra 1914.

Razglas. C. kr. deželna vlada v Ljubljani je z razpisom z dne 28. novembra 1914 št. 33977 glede nadrobne prodaje braziljske valorizacijske kave, ki jo je c. kr. trgovinsko ministerstvo dalo v promet, odredila, da morajo trgovci, ki prodajajo valorizacijsko kavo na drobno, to na vidnem mestu v svoji prodajalni nabiti ter kavo tamkaj posebej prodajati. Nadalje je v delni spremenitvi ozir. spopolnitvi svojega razglasa z dne 6. oktobra 1914 št. 28976 kot najvišjo ceno za prodajo valorizacijske kave določila nastopne postavke za kg. Santos-kava surova 3 K 30 v, Rio-kava surova 3 K 10 v, kava žgana 4 K. C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 3. decembra 1914.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj, 10. decembra. En oddelek naših čet v Srbiji je zadel zahodno od mesta Gornji Milanovac na močne sovražne čete in zato ni mogel prodreti. Da se izognejo naši sovražnemu sunku, ki se je pričel, so dobili posamezni deli ukaz, da naj se umaknejo v ugodnejše postojanke. — Južno od Belgrada pa naši gredo naprej. Dne 8. decembra so zaplenili 20 topov, en metalnik svetlobe in vjeli mnogo Srbov.

Dunaj, 10. decembra. Dosedaj je bilo v Galiciji vjetih 10.000 Rusov. Bitka se nadaljuje. Na obeh straneh so v boju velike armade. — Vrhovni poveljnik nadvojvoda Friderik je bil imenovan od cesarja za feldmaršala.

Dunaj, 10. decembra. Generala Bruderman in Auffenberg sta bila danes v avdijenci pri cesarju.

Dunaj, 10. decembra. V Krakov se še vedno sliši gromenje topov, četudi so se Rusi nekoliko umaknili.

Berlin, 10. decembra ob 1/2 8. uri zjutraj je bila huda bitka med nemškim in angleškim brodomjem blizu Falklandskih otokov pri spodnjem koncu Južne Amerike. Poveljnik angleškemu brodomju je bil podadmiral Sturdee. Nemško brodomje je bilo premagano. Velike nemške ladje „Scharnhorst“, „Gneisenau“ in „Leipzig“ so se potopile. Dva parnika s premogom so vjeli Angleži. Nemški ladji „Dresden“ in „Nürnberg“ sta ušli, pa ju zasledujejo. Izgube Nemcev so velike. Nekaj Nemcev s potopljenih ladij se je rešilo.

Berlin, 10. decembra. Savinski ni v Sofiji ničesar opravil, Bolgari kažejo odločnost.

Petrograd, 10. decembra. Rusi so zasedli Saraj in Baškalo in tako dobili rodoviten kos Armenije v svoje roke.

Milau, 10. decembra. Angleško-francosko brodomje je odšlo izpred Dardanel.

Budimpešta, 10. decembra. Ogrskih advokatov je v vojski 1450, samo iz Budimpešte jih je 461. Toliko jih je bilo že pred zadnjim novačenjem.

Razširjajte „Gorenjca!“

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzhaecker, konc. zobotehnik

V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne na razpolago.

Dr. Globočnik ni k vojakom poklican in zdravil nadalje. 16 52—34

Darila povodom vojne za podružnico deželnega pomožnega društva »Rdeči križ« v Kranju. (Dalje.)

Drujevka: Jožef Vidmar 1 K, Janez Dagarin 60 v, Matija Košnek 40 v, M. Trilar 1 K, M. Drakslar 60 v, L. Trilar 1 K, Luka Tomc 1 K, M. Drakslar 1 K, J. Vrhovnik 1 K, M. Trilar 1 K, Jakob Likozar 1 K, Marjana Likozar 40 v, U. Kržišnik 70 v, Jože Kržišnik 60 v, Blaž Drakslar 1 K, Anton Ješe 4 v, Johana Ješe 40 v, Janez Ješe 50 v, Marija Berčič 10 v, Jože Košnek 1 K, Marija Trilar 60 v, Anton Langerholz 20 v, Franc Košir 60 v, Franca Dolinar 60 v, Anton Pfeifer 4 K, Marija Ješe 40 v, Marija Drakslar 1 K, Jožef Pfeifer 2 K 30 v, Manica Pfeifer 20 v.

Nabiralna pola učiteljice Ivanke Cegnar v Žabnici: Ivanka Cegnar 3 K, Franc Pokorn 1 K, Marija Jugovic 170 K, Marija Rozman 2 K, Martin Hafner 1 K, Matej Vilfan 2 K, Marjana Omejc 1 K, Janez Vilfan 1 K, Frančiška Vilfan 3 K, Ana Berčič 40 v, Marija Pokorn 5 K, Ana Pokorn 1 K, Franc Kuralt 2 K, Jožef Kuralt 140 K, Marija Sešek 40 v, Marjana ernik 1 K, Franc Dolinar 1 K 40 v, A. Cegnar 1 K, Marija Berčič 1 K, Anton. Šifer 1 K, Pet. Hafner 160 K, J. Pokorn 2 K, Frančiška Pokorn 1 K, Franc Šifer 1 K, Martin Šifer 2 K, Franc Hafner 2 K, Luka Lebar 40 v, Neža Kuralt 1 K, Jožef Logonder 2 K, Uršula Lužan 40 v. Sp. Bitnje: Langerholz 40 v, Marija Hrbertnik 1 K, Neža Vilfan 2 K, Marija Vilfan 1 40 v, Franc Kalan 1 K, Jera Miler 1 K, Martin Rajgelj 1 K, Antonija Kokalj 1 K. Žabnica: Franc Šifer 2 K, Martin Šifer 1 K 40 v, M. Šifer 1 K, J. Šifer 120 K, Mina Pokorn 1 K, Marija Hafner 1 K, Kristina Hafner 2 K. Skupaj: 60 K 70 v.

Nabiralna pola učiteljice Antonije Štancar v Podbrezjah: Franc Pretnar 40 v, Andrej Pogačnik 20 v, Val. Ažman 20 v, Andrej Rozman 20 v, Janez Pretnar 20 v, Franc Valant 40 v, Helena Rebolj 1 K, Alojz Pavlin 20 K, Aleš Pavlin 5 K, Mina Pavlin 5 K, Ana Pavlin 10 K, Jožef Narl 1 K, Franc Mežnar 40 v, Jožef pl. Tomše 12 K, Marija Kavčič 10 K, Franc Okorn 1 K, Meta Mihelič 2 K, Franc Pretnar 2 K, Meta Habjan 2 K, Ana Mauc 20 v, Marija Kozjek 1 K, Marija Stegnar 60 v, Katar. Kemperle 1 K, Jakob Pirč 20 v, Franc Rant 1 K, A. Golber 20 v, A. Štular 2 K, M. Černilec 2 K, A. Brajc 3 K, Marija Finžgar 30 v, Jera Rojc 30 v, Marija Keršič 1 K 40 v, Marjeta Keršič 1 K, Katarina Keršič 2 K, Reza Keršič 40 v, Franc Justin 60 v, K. Tomazin 1 K, Franc Mihelič 1 K, M. Verdir 1 K, Jakob Pagon 40 v, Ivanka Pagon 40 v, Marija Dobre 1 K, Marija Markovič 40 v, And. Osel 50 v, Franc Štefe 40 v, Jera Stroj 20 v, Marjana Lužan 1 K, Helena Ažman 60 v, Peter Potočnik 2 K, Franca Babič 2 K, Janez Babič 1 K, Janez Babič 1 K, Jožef Babič 30 v, Andrej Babič 1 K, Marija Razpet 20 v, Helena Fabjan 20 v, Franc Stroj 1 K, A. Peterel 20 v, Lenka Mihelič 40 v, Uršula Podboršek 2 K, Franca Debeljak 1 K, Anton Baznik 4 K, Marija Sajovic 2 K, Rez. Goljan 2 K, Peter Sitar 1 K, Alojz Pretnar 2 K, Franca Pirh 2 K, Marija Bajt 2 K, Ana Rozman 1 K, Jera Mograšek 1 K, Janez Mihelič 1 K, Johana Schneider 4 K, Franc Gašperin 1 K, Marija Gašperin 1 K, M. Teran 3 K, Ana Aljančič 1 K 30 v, J. Peterel 120 K.

Marija Fister 1 K, Anton Kunčič 1 K, Anton Keršič 2 K, Jakob Keršič 1 K, Janez Habjan 2 K, Anton Jelenc 1 K, Anton Pirh 1 K, Peter Ažman 1 K, Franc Fister 1 K, Jožef Maček 1 K, Janez Praprotnik 1 K, Jožef Stroj 50 v, Marija Černilec 1 K, Marjana Solar 1 K, Janez Černivec 1 K, Ivan Gregorc 1 K, Ivan Čufer 5 K, Karel Završnik 1 K, Matevž Erzar 1 K, Janez Mikiavčič 30 v, Janez Debeljak 2 K, Fran Boštar 3 K, Andrej Graber 3 K, Malči Čelčič 1 K, Marija Poklukar 2 K, Mana Rezar 1 K, Antonija Štancar 3 K 30 v. Skupaj: 180 K.

Prečastiti duhovščini.

Po smrti svojega soproga Janka Šinka sem jaz prevzela svečarijo v Kranju. Zahvalujem se prečastiti duhovščini za zupanje, skazovano rajnkemu dolgo vrsto let. Priporočam se za odjemo sveč tudi zanaprej. Potrudila se bom, da bom vedno mogla postreči s takimi svečami, kakršne zahtevajo cerkveni predpisi, in da bodo z našim blagom odjemalci tudi v prihodnje v vsakem oziru zadovoljni.

Jožefa Šink, Kranj 107.

Knjižgoveznica, Tiskovnega društva v Kranju (o Škofiji)

se priporoča v vezavo vsakovrstnih šolskih knjig v trpežni vezavi. Posebno solidno in ceno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjižgoveško stroko.

Teodor Korn

pokrivalec streh, klepar ter vpeljevalec vodovodov

Ljubljana, Poljanska cesta 8

priporoča se p. n. občinstvu za izvrševanje vsakovrstnih **kleparskih del in pokrivanje streh** z angleškim, francoskim in tuzemskim škrikljem, z azbest-cementnim škrikljem »Eternit«, dalje z izbočeno in ploščnato opeko, lesnocementno in strešno lepenko. Vsa stavbinska in galanterijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Popravila točno in ceno.

Proračuni brezplačno in poštnine prosto. Podružnica v Trstu, Via Miramare št 71, ki jo vodi poslovodja g. Franjo Jenko.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo **amerikanski umetni zobje** posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi

plombirajo zobje

vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Stritarjeva ulica št. 7.

August Agnola
Ljubljana, Dunajska cesta št. 11 (poleg Figovca)

priporoča svojo veliko zalogo **stekla, porcelana, svetilk, okvirov, ogledal, šip i. t. d.** kakor tudi vse druge v to stroko spadajoče predmete. **Prezema za steklenje novih stamb, slikanje na steklo in umetno steklarstvo.**

Kranjska deželna banka v Ljubljani

Deželni dvorec.

Vhod Gosposka ulica.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po **4 in pol odstotka**, vloge v tekočem računu od dneva vloge do dneva dviga. Zalaga vadije in kavcije za podjetnike in obrtnike. Daje posojila proti vknjižbi in na amortizacijo. — Priporoča v nakup svoje pupilarno-varne

4 1/2 %

zastavne liste in komunalne zadolžnice, kosi po 100, 200, 1000, 2000 in 10.000 kron. — Za vse posle Kranjske deželne banke in za njene vrednostne papirje jamči dežela Kranjska.

Samo X 6.50

boljše X 8.50 in 10.50

stane v

Prvi gorenjski razposiljalni

Ivan Savnik, Kranj

4 1/2 M za eno fino zimsko žensko obleko, v poljubni barvi.

Čevlji moderni in trpežni **finejši** kot povsod drugod.

Zimsko triko perilo

za vojake od najcenejše do najfinejše vrste po zelo ugodni ceni.

6 52-47

Pelerine moške,

doma izdelane, samo še nekaj časa

K 7.50, 8.50, 9.50.